

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus Aliqui De Examine Conscientiæ Generali
Quotidiano Secundum Doctrinam S. P. N. Ignatii In Libello
Exercitiorum**

Palma, Luis de la

Coloniae, 1701

cap. 7. De tribus impedimentis compunctionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51909](#)

inquit
nditum
noverat
flagelli
ficia est
cia sur
via, im
manu
divina
ælenti
dens,
mquan
tituent
què d

C A P U T VII.

De tribus impedimentis Compunctionis.

TRIA sunt potissimum quibus cor induratur, atquè adeò tria quæ compunctionem impediunt: abundantia occupationum, abundantia prosperitatum temporalium, & consuetudo peccandi. De his ita à Kempis, Capite de compunctione cordis. (a) De primo: *Felix, qui abjicere potest omne impedimentum distractionis, & ad unionem se recolligere sanctæ compunctionis.* De secundo: *Felix, qui à se abdicat, quidquid conscientiam suam maculare potest, vel gravare.* De tertio: *Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur.*

Ad primum quod attinet, occupationum scilicet multitudine cor obdurari, notat etiam Bernardus ad Eugenium Papam, his verbis. (b) „ Hinc

D „ tibi

(a) *Lib. I. c. 21. n. 2.*

(b) *De Consid. l. I. c. 2.*

CA

„ tibi timui semper, & timeo, ned
 „ lato remedio dolorem non sustinent
 „ periculo te irrevocabiliter desperati
 „ immergas. Vereor, inquam, n
 „ in mediis occupationibus, quoniam
 „ multæ sunt, dum diffidis finem
 „ frontem dures: & ita tensim teipsum
 „ quodammodo sensu prives justi ut
 „ lisque doloris. Multò prudentius
 „ te illis subtrahas vel ad tempus: qua
 „ patiare trahi ab ipsis, & duci cen
 „ paulatim quò tu non vis. Quan
 „ quo? Ad cor durum. “ Tum reli
 „ quis cordis duri miseriis, quas ex illis
 dedimus suprà, sic concludit. „ E
 „ quo trahere te habent hæ occupatio
 „ nes maledictæ: si tamen pergis, n
 „ cœpisti, ita dare te totum illis,
 „ tui tibi relinquens. “ Eodem opin
 tu scribit Chrysostomus libro 2^d
 Compunctione. (a) Oportet ergo bon
 „ hujus volentem adire principia, priu
 „ animo & mente secedere ab omn
 „ perturbatione ac fluctuatione visibi
 „ lium, atque ad illa concendere &
 „ pe

(a) *In principio.*

„ penetrare silentia, ubi quies summa,
 „ tranquillitas jugis, pura serenitas. „
 Ratio manifesta est: quānam enim ra-
 tione fraudes rerum illarum, quæ ni-
 hil minus sunt quam quod esse viden-
 tur; & præterea deceptio mei ipsius,
 qui foris alius meliorque videor, quam
 intus sum, in mediâ tot occupationum
 inquiete detegi possunt: cum in ipso
 profundo silentio summâque tranquilli-
 tate operosè laborantes vix hæc assequa-
 mur? Præsertim, cum occupationes
 negotiaque externa similia sint fluctibus
 maris: qui, si te illis committis,
 paulatim magis magisque te à littore
 removent, ita ut, cum in profundum
 te detrusum compereris, nec velis nec
 possis ad terram remeare. „ Nonnulli,
 „ inquit Gregorius, (a) toto cordis
 „ adniſu ſacularibus curis inserviunt.
 „ Has, cum adsunt, ſe agere exultant:
 „ ad has, etiam cum defunt, diebus
 „ ac noctibus cogitationis turbidæ æſti-
 „ bus anhelant. Cumque ab his,
 „ ceſſante forſitan opportunitate, quie-

D 2.

„ ti

(a) *Pastoralis cura part. 2.c. 7.*

„ tū sunt , ipsā deterius suā quiete fa
 „ tigantur. Voluptatem namque cen
 „ sent si actionibus deprimuntur : la
 „ borem deputant , si in terrenis ne
 „ gotiis non laborant. Quod cum
 „ magno dolore Jeremias Prophet
 „ conspiciens , quasi sub destructione
 „ templi deplorat , dicens : a) Quo
 „ modo obscuratum est aurum , mutau
 „ est color optimus , dispersi sunt lapidi
 „ Sanctuarii in capite omnium platea
 „ rum?..... Aurum igitur obscuratu
 „ cum terrenis actibus sanctitatis vi
 „ polluitur..... Cum quilibet po
 „ sanctitatis habitum terrenis se actibu
 „ inserit , quasi colore permutato am
 „ humanos oculos ejus reverentia de
 „ specta palleicit. Sanctuarii quoqu
 „ lapides in plateas disperguntur , cur
 „ caesarum saecularium foros , lata
 „ nera expetunt hi , qui ad ornamen
 „ tum Ecclesiæ internis mysteriis
 „ quasi in secretis Sanctuarii vacan
 „ debuerunt. “ Verum his missis
 sufficiat dicere ad propositum nostrum
 quo

(a) Thren. 4: 1.

quod quemadmodum humus, quæ in plateis prætergredientium pedibus perpetuò calcatur, sensim indurescit, & lapides cit: ita etiam, longèque magis indurescant corda, quæ negotiis assiduis implicantur, tantoque à compunctione remotiora sunt, quanto negotiis illis tenacius adhærent.

Prætexunt illi excusationes varias, quas accuratè refellit à Kempis (a) Ante omnia allegant utilitatem proximi, propter quam laudabile sit deferere otium & quietem. Quasi vero laudem mereatur, te negligere, ut alteri profis. *Habeas, inquit, semper oculum super te primum, & admoneas te ipsum specialiter, præ omnibus tibi dilectis.* Certo est eos qui suorum ipsorum oblitii in proximorum commoda effunduntur, irretiri negotiis ad se non pertinentibus, nequè sibi commissis, sensimque etiam implicari majorum & superiorum suorum curis. Propterea ait: *Non tibi attrahas res aliorum, nec te implices curis majorum.* Caritatis benè ordinatæ

D 3

of-

(a) *Ibid. n. 3.*

ficia numquam ità excrescent, neque
mentem adeò absorbebunt, ut suffocent
spiritum compunctionis: dummodò ab
iis, quæ vel aliorum, vel majorum
sunt, abstineatur. Quapropter plurimi
de hac veritate convicti, occupationum
tamen retibus intemperanter impliciti,
aliorum importunitates causantur, qui
ab invitis, & reluctantibus officia ha-
extorqueant: atque hoc fraudulentio-
velo, & sibiipsis imponunt, & ceteris
imponere student. Hinc subjungi
idem: *Si tu scis homines dimittere, ip-
si te dimittent tua facta facere.* Explora-
tum est haud minus, labore diligentia-
que non exiguâ opus esse, ut memoria
favorique hominum velificemur; rem
verò esse perfacilem, aliorum negoti-
derelinquere: neque aliam ut homines
nos deserant diligentiam postulari, quam
ut illos deseramus. Hinc si veritati
locum damus, fatendum est, nos
propterea non renuntiare hominibus,
ne ipsi nos deserant. Addit igitur
pietissimus scriptor: *Si non habes fa-
vorem hominum, noli ex hoc tristari:*
sed

neque
affocent
modò ab
majorum
plurimi
tionum
impliciti
ur, qui
ciascuna
dulento
ceteris
bjungi
re, sp
xplora
gentia
emoriz
; rem
negotiu
omines
, quam
eritati
, nos
nibus,
igitur
es fa
istari:
sed

*Sed hoc tibi sit grave, quia non habes te
satis bene & circumspecte, sicut deceret
Dei servum. Doctrinam hanc circà
occupationum frequentiam, ex libello
illo aureo huc tranfferendam putavi:
quia de compunctione loquens, quam
tractamus, nihil eorum prætermittere
videtur, quæ faciunt ad hanc mate
riam.*

*Non ab occupationibus superfluis
dumtaxat cor induratur, verum etiam
à felicitatis terrenæ, lætitiae vanæ, &
carnalium concupiscentiarum affluxu:
his enim compunctio, justusque de
peccatis dolor similiter sustocantur.
Rationem ex Chrysostomo audiamus.*

(a) *"Sicut impossible est, ut ignis in
flammetur in aquâ: itâ impossibile
est compunctionem cordis vigere in
deliciis. Contraria enim hæc sibi
invicem sunt, & peremptoria. Illa
enim mater fletus, hæc mater est ri
sus: illa cor constringit, hæc dissol
vit: illa animæ alas annexit, & vo
lare facit in cælum: hæc ei plumbi*

D 4

*"pon
(a) De Compunctio. l. 2. ante med.*

„ pondus imponit, & demergit in in-
 „ fernum. “ Pluribus hæc prosequitur
 idem S. Pater. Quantò inimicus hic
 blandior, naturæque propensionibus
 accommodator; tantò etiam validior
 est, pluresque victorias numerat, nisi
 strenuè repugnemus. Optimè hic ob-
 servat idem à Kempis, huic hosti
 nostro vires tantas esse, (a) propter li-
 vitatem cordis, quod facile rebus ju-
 cundis abripitur, cum tamen in hoc
 exilio, tot inter culpas, totque illarum
 pœnas, innumeræ lacrymandi causa
 occurrant: veramque contritionem sen-
 tienti, non tantum non possit asserre
 gaudium mundana prosperitas, sed
 potius tristitiam augeat, & dolorem.
 Hinc autor idem ita scribit: (b) Ni-
 ineptæ te tradas lœtiae. Da te ad cordu-
 compunctionem, & invenies devotionem
 Mirum est quod homo potest um-
 quam perfectè in hæc vitâ lœtari: qui
 suum exilium, & tam multa pericula
 animæ suæ considerat, & pensat. Pro-
 pter levitatem cordis, & negligentiam
 de-

(a) num. 2.

(b) num. I.

defectuum nostrorum, non sentimus animæ nostræ dolores: sed sàpè vanè ride-
mus, quando meritò flere deberemus.
Non est vera libertas, nec bona letitia,
nisi in timore Dei cum bonâ conscientia
Et infra: (a) Quando homo est perfectè
compunctus, tunc gravis, & amarus est
ei totus mundus. Etenim hunc Deus
lacrymis nutrit, veluti cibo & potu, se-
cundum mensuram. Ciboque illo, &
potu tantoperè roboratur, ut nihil dul-
ce videatur, nisi quod lacrymas ciet;
nihil amarum, nisi quod has exsiccat.

Tribus modis, veluti totidem antidotis, reprimitur inepta lætitia, quam consolationes mundi, carnisque voluptates progenerant. I. Ad veritatem à Deo immisſis, per jacturam bonorum, honoris, sanitatis, aliasque, quæ intentionibus, gustuique nostro repugnant, voluntatem vitiosam infringunt, viamque interturbant quam gradiebamur. Tantumdem enim hoc est, atquè saburrare navem, ne vento prospero evertatur: pondusque cordi adjice-

D 5 re,

(a) num. 4.

re, ut ne levitate suâ extrâ se vagetur,
sed intus in seipsum reflectat, vanita-
tem apparentium bonorum intelligat,
veraque mala deplorare discat. Hinc
idem laudatus scriptor: (a) *Utilius est*
sapè & securius, quod homo non habeat
multas consolationes in hac vita, secun-
dum carnem præcipue. Divinis enim
consolationibus destituimur, ex eo
quod contritionem cordis non qua-
rimus, neque consolationibus terrenis
sincerè renuntiamus. II. Per pœni-
tentiam corporalem, quâ doloribus, &
asperitatibus corpus affligitur. Maxi-
moperè enim juvatur anima, ut deplo-
ret peccati culpam, dum corpus sentit
peccati pœnam. De quo sic auctor
idem. (b) *Si futuras inferni sive purga-*
torii pœnas cordialiter perpenderes, credo
quod libenter laborem, & dolorem susci-
neres, & nihil rigoris formidares. Sed
qui à ad cor ista non transeunt, & blan-
dimenta adhuc amamus, ideo frigidi &
valde pigri remanemus. III. Cordis
denique levitati directè opponitur, id
quod

(a) num: 3.

(b) num. 5.

quod S. P. Ignatius præscribit Additio-
ne 8, Hebdom. primæ. Ut à risu, ver-
bisque risum provocantibus maximè ab-
stineam. Pœnitentiis quidem corpo-
ralibus, aliisque rigoribus permittit
Sanctus in Exercitiis plus & minus,
secundum differentiam exercitiorum,
& exercitantis dispositionem: sed in
hoc consilio suo requirit constantiam,
vultque illud omni tempore, & in o-
mnibus exercitiis manuteneri. Spiritus
veritatis maximè serius est, & joco-
rum levitati maximè aduersatur. Ver-
ba enim risum provocantia risus mater
sunt: risus verò noverca compunctio-
nis.

Tertium, quo cor induratur, con-
suetudo peccandi est: & veluti lapis se-
pulcralis spiritui mortuo superpositus.
Hic antè omnia tollendus est, si desi-
deramus ut Lazarus noster resurgat. De
quo Bernardi ad Papam Eugenium ver-
ba aurea audiamus. (a) „ Quid non
„ evertit consuetudo? quid non affi-
„ duitate duratur? quid non usui ce-

D 6 „ dit?

(a) *De confid. l. I. c. 2.*

„ dit? Quantis, quod præamaritudine
 „ prius exhorrebant, usu ipso in dul-
 „ ce conversum est? Audi justum,
 „ quid lamentetur super hujuscemodi,
 „ (a) Quæ prius tangere nolebat anima-
 „ mea, nunc præ angustia cibi mei sunt.
 „ Primum tibi importabile videbatur
 „ aliquid: procesu temporis si assue-
 „ scas, judicabis non adeò grave: pau-
 „ lò post, & leve fenties: paulò post
 „ nec fenties: paulò post etiam dele-
 „ ctabit. Ita paulatim in cordis duri-
 „ tiam itur. “ Hactenus Bernardus:
 „ objiciens oculis, quod quotidiè agitur
 „ in secreto cordis. Uti enim facile est
 „ compungi, quandò aliquid commissum
 „ est, quod intolerabile judicamus; ita
 „ perdifficile, ne dicam impossibile, si
 „ id, quod commissum est, centes esse leve,
 „ multòque magis si existimas bonum, &
 „ delectabile. Quemadmodum enim
 „ consuetudo facit ut intellectus torpeat
 „ ad rectè judicandum: ita eadem efficit,
 „ ut sensus piger sit ad dolorem. Qua-
 „ propter, sicut mensura propositi, men-
 „ sura

(a) Job. 6. 7.

sura profectus est , (ut supra dicebamus ,) quantòque propositum perte-
ctius fuerit , tantò leviores in examine
defectus deteguntur : ita etiam quanto
propositum fuerit fortius , tantum ejus
violati dolor augebitur : & proponere
magna necesse est , si compungi de mi-
noribus volumus : neque permittendum
ullatenus , ut consuetudo callum obdu-
cat , qui doloris sensum stupefaciat .

Ex dictis patet unde fiat , ut post
defectus jam cognitos , sæpenumero
duritiam ad dolorem , & lacrymas expe-
riamur . Occupationum scilicet afflu-
xus , abducit nos extrà nos , & tristitia-
m supprimit , quæ tamen interius par-
turit . Prosperitates temporales sen-
suumque illecebræ inaniter recreant ,
spiritumque privant culparum libramen-
to , quod compunctionis secundum Deum
requirit . Consuetudo mentem offu-
scat , ut non existimemus novum , quod
in usu positum est : neque admiremur ,
quod quotidiè oculos subit : neque fa-
eti pœnitentia , cuius tot exempla occur-
runt . Denique compunctionis sanctæ

D 7 affe-

affectus non est istiusmodi, ut illam in
 examine subito comparare possimus ad
 quaecumque animæ dispositionem.
 Occupationum torrens, ut hoc fiat,
 sistendus est, qui collectionem spiritus
 impedit. Castigandum corpus, dele-
 tationes sensuum mortificandæ, con-
 temnendus blandientis fortunæ flatus,
 ut adversus levitatem cordis ad doloris
 sensum hauriendum justo pondere ani-
 mus temperetur. Leges rigidæ, pro-
 positaque perfecta concipienda sunt,
 ut cor emolleat, & sentiendi virtu-
 tem habeat in defectibus etiam leviori-
 bus. Quod si forsitan officii & condi-
 tionis necessitas, curis occupationibus
 que plurimis obstrictos nos teneat,
 pompaque, & fastum mundi requirat:
 alia hic majorque difficultas subnascitur.
 Ea enim etiam tunc libertas cordi pro-
 videnda est, ut inter negotia otiosum,
 & in mediis turbis solum sit, & inter
 blandimenta sensuum, spinæ animum
 fodicantis aculeum persentiscat. Recepit
 alicubi Seneca: Si juremerito æstiman-
 dus est, qui eadem animi æquitate ya-
 sis

sis luteis utitur; atque si ex auro argenteo conflata forent; non minoris profectò, sed verò pluris etiam faciendum, elatione cordis non majore vasis aureis uti, quam si lutea essent. Idem in proposito nostro usuvenit. Multum est, applicare serìò animum uni negotio interiori, & sepositis ceteris omnibus huic uni sic intendere, atque si compluribus occupationibus spiritus distineretur: sed non minus est inter negotia plurima servare animum liberum, & rerum undequaque confluentium curis superiorem, tamque sedulò ad interiora attentum, atque si tantummodo sibi vacaret. Multum est in solitudine vitare hominum præsentiam, & affatum: sed non minus, inter medios occursantium strepitus, his non abripi, sed solitudinem cordis constanter tueri. Multum est renuntiare gustui, sensuumque irritamentis: sed non minus, inter illa non deviare, neque abscedere à lacrymis & dolore, servareque compunctionem. Etenim si prudentia est declinare ignem, ne lædat, excellen-

cellentissima profectò virtus, imò prodigum est, inter flamas vivere, & non uri. Sicut enim *musica in luctu importuna narratio*, (a) sic & luctus importunus in musicâ: hæc enim duo sibi mutuo adversantur. Si igitur virtutis magnæ opus censetur, ut revera est, ad prolixiendum peccatorum planctum mundi musicam fugere, sonitumque tubæ, & fistulæ, & citharæ, lambucæ & psalterii, & symphonizæ, & universi generis musicorum adorantium statuam: (b) non minor profectò virtus est, sed fortasse longè major, si musicæ hujus importunitas, cum assiduè aures verberat, non exsiccat lacrymas, nequè impedit compunctionis dolorem. Non est enim verò quod de assequendo hoc gradu perfectionis desperemus: dummodò ex officii statuisque debito, non verò ex levitate cordis, his fluctibus involvamur. Illustre dedit in hoc genere exemplum sanctus Rex David: quod egregiè ponderat Chrysostomus

„ his

(a) *Eccl. 22. 6.*

(b) *Daniel. 3. 4.*

his verbis (a) „ Si propositum quietis
 „ gerat quis, nec in urbis habitatione
 „ turbabitur. Sicut & beatus David,
 „ qui non solum in urbe positus erat,
 „ sed & regni curas sollicita admini-
 „ stratione tractabat, & tamen multò
 „ ardentior in compunctione erat cor-
 „ dis, quam hi, qui solitudines viden-
 „ tur habitare. Illas enim lacrymas
 „ ejus, & illos tam uberes fletus, qui-
 „ bus & in die flebat, & in nocte
 „ numquam cessabat vix aliquis habet
 „ nunc eorum, qui cum Christo cru-
 „ cifixi videntur. Non enim solum
 „ hoc consideres, quod lugebat, &
 „ flebat: sed quis erat ille qui flebat,
 „ & quid agens lugebat “ Cumque
 sanctus hic Doctor enarrasset compun-
 ctionis impedimenta quæ Davidem cir-
 cuinsidebant, negotia regni in pace &
 bello, rerum omnium abundantiam,
 & delicias aulæ regalis, subjungit:
 „ Sed & illud commemorationem no-
 stram non effugiat, quod tanta cordis
 compunctionio illo tempore etiam in

„ Regi-

(a) *De Compunct. l. 2. ante med.*

(90)

„ Regibus fuit, quo nihil ita magnum
„ & eximum lex tunc posita à cultori-
„ bus suis deposcebat. Nostri verò
„ agonis tempus, in quo adscripti vi-
„ demur, etiam pro risu pœnam ha-
„ bet, laudem verò pro luctu, & pro
„ tribulationibus salutem confert. Ei
„ tamen ille beatus David, cunctis
„ quæ eum circumstare & constringere
„ videbantur abruptis, ità erat in po-
„ testate positus, tamquam omnibus
„ esset ipse subjectus, & in solio regali
„ erat ut vincitus in carcere, & in pur-
„ purâ quasi in cilicio jacebat, cinere
„ conspersus, & corde compunctus,
„ aula regalis erat ei tamquam eremi
„ vastissima solitudo. “ Hactenus ille:
exemplo Regis hujus docens, & convin-
cens, defectui ignaviaeque nostræ æqui:
adscribendum esse utrumque, sive
quandò nobiscum habitantes, atquè intrâ
nos commorantes, diverticula sensuum,
& superflua occupationes admittimus;
sive quandò curis obligantibus violen-
tè immersi, peccatorum sensu spiritu-
que compunctionis privamur.

Sub-

Subjiciamus igitur stimulos nobis-
ipsis, ad assequendum hunc perfectio-
nis gradum: cor conservemus liberum,
inter servitutem negotiorum: eaque
inter curas maximas cura sit omnium
potior, divinum beneplacitum in o-
mnibus querere, & gloriam Dei. *Do-*
mine, inquit à Kempis, (a) *hoc opus est*
perfecti viri, *numquam ab intentione*
calestium animum relaxare, & inter
multas curas quasi sine cura transire: non
more torpentis, sed prærogativâ quâdam
liberæ mentis, nulli creaturæ inordinatâ
affectione adhærendo. Ubi enim resi-
det affectus, ibi sentitur dolor. Quia
igitur rebus internis non afficimur,
hinc fit, ut desint lacrymæ ad damna
spiritualia deploranda, & lamenta inu-
tilia temporalium damnorum abundant.
De quo queritur idem autor: (b) *O*
Domine, inquit, *quousque venimus?*
Ecce damnum defletur temporale, pro
modico quæstulaboratur, & curritur, &
spirituale detrimentum in oblivionem
transit,

(a) lib. 3. c. 26. n. 1.

(b) lib. 3. c. 44. n. 2.

transit, & vix sero redditur. Quod pa-
rum vel nihil prodest attenditur: &
quod summè necessarium est, negligenter
præteritur. Quia totus homo ad externa
defluit: & nisi citò resipiscat, libens in
exterioribus jacet. Hæc de Compun-
ctionis impedimentis sufficient, ad
motiva ejus veniamus.

C A P U T VIII.

*De Motivis Compunctionis, & dol-
oris de peccatis: & de Punto
quinto Examinis.*

LOquendo generaliter, hæc Motiva
duo sunt. Primum est timoris,
ex multitudine, & gravitate peccatorum,
pœnarumque consideratione: & hoc
proprium est incipientium. Secundum,
amoris; ex desiderio placendi Deo
propter se, & propter beneficia ab illo
percepta. Amor hic, cum accenditur,
erumpit in desideria inflammata visio-
nis divinæ, & unionis cum summo
bo-